

Kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders kijken dinsdag in Utrecht toe als het stoffelijk overschot van kardinaal Willebrands naar de begraafplaats wordt gebracht.

FOTO JEAN-PIERRE JANS - DE VOLKSKRANT

Domklok maakt heel Utrecht even stil

Reportage | Kardinaal Willebrands (96) tijdens uitvaartdienst herdacht als groot voorvechter van oecumene

Volkskrant

Vertegenwoordigers van andere kerken zaten dinsdag vooraan bij de uitvaartdienst voor kardinaal Willebrands. Want de overledene deed er alles aan godsdiensten bijeen te brengen.

Van onze verslaggever
Marcel van Lieshout
UTRECHT

In de kerk in Utrecht waarin hij zelf vele malen de liturgie leidde, is dinsdag afscheid genomen van Johannes Gerardus Maria Willebrands (96). 'Jo' voor zijn broer Evert, eminentie voor vele anderen. Een volle Catharinakathedraal herdacht kardinaal Willebrands, voormalig aartsbisshop van Utrecht.

Evert Willebrands spreekt de meest aangrijpende woorden tijdens de uitvaartdienst, halverwege tijdens een voorbede. Just op het

moment dat hij de hoop en verwachting uitsprekt dat 'onze Jo' zich nu verenigd weet met vele dierbaren, dringt door een raam van de kathedraal een - naar later zou blijken spaarzame - zonnestraal binnen.

Anderde tekenen Gods blijven deze dinsdagochtend uit, maar in de kerk ligt de symboliek voor het op rapen. Zo hebben vele vertegenwoordigers van andere kerken een prominente plaats toegewezen gekregen en gaat een van hen, de Griekse bisschop Maximos van Erymetia van het Oecumenisch patriarchaat van Constantinopel, zelfs voor in het slotgebed. Dat alles ter ondersteuning van de grootste verdienste van de overledene: kardinaal Willebrands was een onvermoebaar pleitbezorger van de oecumene.

Zijn streven samen te werken met andere gelovigen komt ook tot uiting in een handeling van aartsbisshop Simons, opvolger van Willebrands. Na zijn inleiding volgt lof legt Simons een bijbelte op de

kist dat Willebrands als een kostbaar kleinood bewaarde.

Simons: 'Het werd gebruikt bij de ontmoeting tussen paus Paulus VI en patriarch Athenagoras in het Heilige Land in 1964. Samen baden zij daarvoor de eenheid van christenen. Na dit gebed was er behoefte aan iets aanschouwlijks. Sportaan haalde kardinaal Willebrands dit bijbelte uit zijn zak.'

Die ontmoeting in Jeruzalem was voor het grootste deel door Willebrands zelf georganiseerd. Hij was toen al vier jaar voorzitter van de Vaticaanse Raad ter Bevordering van de Eenheid van Christenen, een uitkomst van het oecumenisch concilie van de in 1963 overleden paus Johannes XXIII.

Geheel in stijl met Willebrands' zucht naar kerkelijke samenwerking wordt de uitvaartdienst in Utrecht geleid door de Duitse kardinaal Walter Kasper. Hij is nu de voorzitter van de Vaticaanse raad. Sprekend in het Engels noemt Kasper zijn voorganger een uitzonderlijk mens. 'Hij droeg in

zichzelf een opmerkelijke combinatie van diep geloof en pragmatische realisme, van intellectuele capaciteiten en pastorale zorg.'

Het gehoor in de Catharina-kathedraal bestaat uit vele kerkelijke en wereldlijke hoogwaardigheidsbekleders en uit 'gewone' gelovigen. Zwart (kleding) en grijs (haar) zijn de dominante kleuren. Alle Nederlandse kardinalen zijn aanwezig, zo ook een groot aantal vertegenwoordigers van het jodendom.

Het kabinet is vertegenwoordigd door minister-president Balkenende en minister Donner van Justitie. Koningin Beatrix laat zich vertegenwoordigen door kamertheer Houben, de commissaris van de koningin in Noord-Brabant. Anders dan bij de uitvaart van de vorige paus heeft de afwezigheid van leden van het Koninklijk Huis geen stof doen opwaaien.

De overledene zou het zo gewild hebben, beklemtoont kardinaal Walter Kasper. De West-Fries Willebrands was een zwijgzame man,

theoloog en filosoof. Sinds 1997 werd hij door Franciscaner zusters in een klooster in Denekamp verzorgd. Uit het herdenkingsboekje *Vriendschap als wapen* dat dinsdag bij het verlaten van de kerk wordt uitgereikt: 'In de moderne kapel van de verzorgingsvleugel zwijgen bijna zeventig zusters. De stilte van de zusters is niet loos, maar gericht.'

Op weg naar begraafplaats St. Barbara, waar Willebrands zijn laatste rustplaats krijgt tussen zijn twee voorgangers als aartsbisshop (Jan de Jong en Bernard Alfrink), wordt de Utrechtse binnenstad gevangen in het geluid van de achtduizend kilo zware St. Salvatorklok, de rouwklok van de Dom. Winkeland publiek, passanten, toeristen, iedereen lijkt zich bewust van het moment van devotie en zwijgt of fluisert.

In veel cafes is het even stil. In de Hanburgerstraat, om de hoek van de Catharinakathedraal, hangt een groot spandoek met het opschrift: 'Utrecht Kerkenstad.'